

PAWEŁ PENCAKOWSKI

DEKORACJA SKLEPIENIA ZAKRZYSTII KOŚCIOŁA MARIACKIEGO W KRAKOWIE —
REFLEKS RZYMSKICH MALOWIDEŁ PIETRO DA CORTONA *

Na sklepieniu zakrystii krakowskiego kościoła Mariackiego zachowało się wartościowe dzieło malarstwa iluzjonistycznego epoki baroku. Malowidło to było omawiane przez autorów: Karola Estreichera, redaktorów *Katalogu zabytków sztuki w Polsce*, Tadeusza Dobrowolskiego, Hannę Pieńkowską i Mariusza Karpowicza, który jako jedyny poświęcił mu odrębną publikację. Problematyka badawcza owej dekoracji nie jest jednak wyczerpana, a wypowiedzane sądy nie są pozbawione sprzeczności¹. Malowidło było bardzo różnie datowane (z czym się wiąże kwestia atrybucji oraz kontekstu historycznego, w jakim powstało). W rozmaity sposób określano jego temat. Karpowicz przedstawił ponadto pewne uwagi dotyczące genezy formalnej fresku.

Wszystkie te zagadnienia wymagają jednak ponownej analizy, którą chciałbym rozpocząć od datowania dzieła.

Najwcześniej datuje malowidło Karpowicz, który odrzuca propozycje zawarte w dawniejszej literaturze, twierdząc, że powstało ono w osta-

tnim pięcioleciu XVII wieku jako dzieło wybitnego artysty (jego nazwisko, jak też kryteria datowania nie zostały ujawnione)². Na lata przed 1727 datuje polichromię w sposób pośredni Hanna Pieńkowska, przypisując ją autorowi cennych malowideł w norbertańskim kościele w Imbramowicach — Wilhelmowi Włochowi (zm. 1727; za życia powiązany z proboszczem mariackim ks. Dominikiem Lochmanem)³. Karol Estreicher określa czas powstania dzieła na połowę XVIII wieku, wiążąc je hipotetycznie z Piotrem Franciszkiem Molitorem⁴, którą to atrybucję zdecydowanie odrzuca Karpowicz. Sprawa jest o tyle skomplikowana, że w XVIII wieku pracowało w Krakowie aż trzech malarzy tego nazwiska. Byli to: Jan Piotr Molitor (1702—1756)⁵, Jan vel Piotr (lub Jan Piotr Młodszy), czynny w latach 1751—1798, oraz jego brat Franciszek Ignacy⁶. Zatem, jak się wydaje, malarza Piotra Franciszka Molitora w ogóle u nas nie było; co do pozostałych osób noszących to nazwisko panują domysły i niejasności. Najpóźniej, bo na drugą po-

* Artykuł niniejszy zredagowałem, opierając się na posiadanych materiałach, w Rzymie w r. 1990, gdzie przebywałem w charakterze stypendysty Fundacji Lanckorońskich. Miałem wtedy okazję zapoznać się z barokowym malarstwem iluzjonistycznym oraz z najnowszą literaturą przedmiotu. Chciałbym w tym miejscu złożyć na ręce Pani Profesor Karoliny Lanckorońskiej serdeczne podziękowania. Ilustracje, oryginalne i reprodukcje, jeżeli nie zaznaczono inaczej, pochodzą od autora.

¹ K. Estreicher, *Kraków — przewodnik dla wiedzających*, wyd. 4, Kraków 1938, s. 121; *Katalog zabytków sztuki w Polsce* [dalej: KZSP], IV: *Miasto Kraków*, 2: *Kościół i klasztor Śródmieście* — 1 pod red. A. Bochnaka i J. Samka, Warszawa 1971, s. 11—12, il. na s. 251; T. Dobrowolski, *Sztuka Krakowa*, wyd. 4, Kraków 1971, s. 391 i 394; H. Pieńkowska, *Dzieje i fabryka kościoła oraz klasztoru Norbertanek w Imbramowicach* (Folia Historiae Artium, XIV, 1978), s. 89 i n; M. Karpowicz, „Potępienie Herezji” na sklepieniu zakrystii kościoła Mariackiego w Krakowie

[w:] *Kultura polska a kultura europejska. Prace ofiarowane Januszowi Tazbirowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*, Warszawa 1987, s. 214—224.

² Autor odrzucił datowanie Estreichera, o. c., s. 121, nie ustosunkowawszy się do propozycji atrybucyjnej Pieńkowskiej, o. c., s. 88—89 i wynikających z niej konsekwencji (zresztą pracy tej w ogóle nie cytuję).

³ Pieńkowska, o. c., s. 88—89.

⁴ Estreicher, o. c., s. 121.

⁵ J. Lepiarczyk, *Molitor Jan Piotr (zm. 1756)* [w:] *Polski słownik biograficzny* [dalej: PSB], XXI, Wrocław 1976, s. 630; autor identyfikuje go z wybitnym praskim artystą zamieszkałym pod koniec życia w Krakowie. Charakterystyka twórczości Jana Piotra Molitora: H. Tintelnot, *Die barocke Freskomalerei in Deutschland*, München 1915, s. 185.

⁶ J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy (zm. 1794)*, PSB, *ibidem*. Dwaj ostatni oraz występujący w źródłach Józef (który nie był malarzem) to domniemani synowie Jana Piotra z Pragi.